

EXPUNERE DE MOTIVE

la Legea pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 7/2003 privind utilizarea în scopuri exclusiv pașnice a energiei nucleare

Menținerea fundamentelor naturale ale vieții, în condițiile unei dezvoltări durabile a societății, este o obligație a statului și decurge din acordurile internaționale din domeniul mediului.

Pentru a asigura simultan prosperitatea economică și o calitate corespunzătoare a mediului este necesară reconsiderarea politicii energetice. Analiza perspectivelor energeticii arată clar că îmbunătățirea randamentelor și eforturilor de identificare a unor surse alternative nu sunt suficiente pentru o dezvoltare durabilă și pentru limitarea modificărilor climatice, consecință a efectului de seră, datorat în principal creșterii consumului de combustibili fosili. După mai mult de 30 de ani de utilizare, energetica nucleară și-a dovedit capacitatea de a furniza energie la prețuri competitive și de a contribui la reducerea emisiilor de CO₂ în mediu.

Rezolvarea conflictului dintre dezvoltarea economică durabilă și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră ar fi mult mai ușoară în condițiile existenței unei alternative energetice pentru combustibilii fosili.

În acest context, Statele Unite ale Americii, prin „Atomic Energy Act” din 1954 (cu modificările ulterioare din anul 1974), în Capitolul 1, Secțiunile 2 și 3, specifică că energia nucleară este politică de stat și legea se aplică asupra dezvoltării, folosirii și controlului acestei forme de energie. Situația este aproape identică în Japonia prin setul de legi care are la bază „The Atomic Energy Law” nr. 186/1995 (cu amendamentele ulterioare din anii 1967 și 1978).

Obligațiile prevăzute în „Convenția privind securitatea nucleară” adoptată la Viena la 17 iunie 1994, ratificată prin Legea nr. 43/1995, precum și cele stipulate în „Convenția comună asupra gospodăririi în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive” adoptată la Viena la 5 septembrie 1997, ratificată prin Legea nr. 105/1999, impun crearea unui organism al statului care să stabilească măsuri tehnice, administrative și financiare și să urmărească aplicarea lor pe toată durata de viață a instalațiilor și obiectivelor nucleare.

De asemenea, eficiența sistemului de securitate EURATOM depinde printre altele de „promptitudinea și dimensiunea cu care operatorii și autoritățile statale își îndeplinesc responsabilitățile și de resursele disponibile”. De asemenea, trebuie avută în vedere și Decizia Consiliului European nr. 1999/EURATOM/25.01.1999 de adoptare a unui program de cercetare și perfecționare în domeniul energiei nucleare, care în condițiile legii devine aplicabil și în țara noastră.

Programul privind finalizarea lucrărilor pentru punerea în funcțiune a Unității 2 CNE Cernavodă este program de importanță națională și prioritar în economie și este una dintre cele mai importante opțiuni ale României pe termen scurt și mediu privind domeniul nuclear. Strategia în domeniul energetic are ca obiectiv principal, pe termen mediu, crearea unor piețe eficiente de energie, a cărei dezvoltare să fie realizată în mod durabil, în condiții de înaltă calitate și siguranță a alimentării cu energie, cu respectarea standardelor Uniunii Europene referitoare la utilizarea eficientă a energiei nucleare și la protecția mediului. Dezvoltarea utilizării energiei nucleare poate contribui decisiv la realizarea acestui obiectiv. De asemenea, Planul de acțiune al Programului de guvernare pe perioada 2001-2004 prevede, în capitolul D – Acțiuni suplimentare, adoptarea unei decizii privind finanțarea Unității 2 Cernavodă și finalizarea acestui obiectiv de investiții al statului.

Întreaga activitate în domeniul nuclear din România se desfășoară în scopuri exclusiv pașnice, în condiții de securitate nucleară pentru personalul implicat, populație și mediul înconjurător și este orientată pentru a contribui la dezvoltarea generală a societății.

Acest lucru este dovedit atât de legislația românească, de activitatea curentă, cât și de asumarea unor obligații internaționale prin acordurile în domeniul nuclear la care România este parte semnatară. Prin acte normative interne, cum este Hotărârea Guvernului nr. 556/2001, în anexa nr. 1, pct. A.2.2.3., se precizează că energetica nucleară este unul din obiectivele programului „Mediu, energie, resurse – MENER” din cadrul Planul Național pentru Cercetare-Dezvoltare și Inovare.

În vederea corelării cadrului legislativ românesc, privind utilizarea în scopuri exclusiv pașnice a energiei nucleare, precum și promovarea și organizarea activităților din domeniul nuclear, cu prevederile din convențiile internaționale la care România este parte semnatară, s-a elaborat prezenta ordonanță. Această corelare trebuie să fie un proces continuu și bine structurat.

Conform Legii nr. 61/1974, activitățile nucleare s-au desfășurat până în anul 1990 sub controlul statului, în cadrul unui Program Nuclear Național, finanțat integral de la bugetul de stat, pe baza căruia au fost promovate cele 5 unități CANDU ale Centralei Nucleare-Electrice de la Cernavodă, investițiile conexe privind fabricarea combustibilului nuclear și a apei grele, precum și numeroase alte aplicații neenergetice. Toate aceste realizări înglobează importante eforturi umane

și materiale în cercetarea, proiectarea și fabricația de echipamente și materiale specifice domeniului nuclear.

Legea nr. 61/1974 a fost elaborată având drept referință legislația care guverna domeniul nuclear al țărilor care la acea dată aveau în desfășurare programe de utilizare a energiei nucleare. În esență legislația specifică nuclearului a acestor țări a avut ca scop asigurarea controlului statului asupra instalațiilor nucleare, pe întregul ciclu al combustibilului nuclear și asigurarea finanțării acestor activități, de interes național, care nu puteau fi finanțate de agenți economici.

Prevederile Legii nr. 61/1974 privind reglementarea, autorizarea și controlul desfășurării în siguranță a activităților nucleare, care intră în atribuțiile Comisiei Naționale pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN) sunt clar definite în Legea nr. 111/1996, cu modificările ulterioare. Totodată, pentru elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Domeniului Nuclear, a politicilor și a Planurilor Nucleare Anuale, pentru pregătirea și specializarea personalului din domeniu, coordonarea cooperării cu Agenția Internațională pentru Energie Atomică – Viena și cu alte organizații internaționale de profil, precum și coordonarea participării cercetătorilor români la Programul Cadru 6 Euratom al Uniunii Europene, există în structura Ministerului Educației și Cercetării, Agenția Națională pentru Energie Atomică (ANEA).

În acest context, prezenta ordonanță se referă la actualizarea folosirii energiei și a tehnicilor și tehnologiilor nucleare în industrie, medicină, agricultură și în alte domenii de interes socio-economic, prin dezvoltarea cercetării științifice în domeniu și valorificarea rezultatelor acesteia pe baza unei strategii naționale a domeniului nuclear.

Deoarece dezvoltarea energeticii nucleare implică resurse financiare importante, lucrări și servicii finalizate în perioade lungi, nivel de cunoștințe tehnice și științifice compatibil cu cel internațional, responsabilități față de generațiile viitoare, s-a constatat că folosirea energiei nucleare și a tehnicilor și tehnologiilor nucleare au un caracter programatic și impune existența unei strategii naționale aprobată prin lege.

Actualizarea legislației va permite stabilirea cadrului organizatoric care să asigure, în condițiile specifice economiei de piață, elaborarea unei strategii naționale, definirea responsabilităților și modalităților prin care poate fi asigurată promovarea și organizarea activităților din domeniul nuclear. De asemenea, prin efectul prezentei ordonanțe se vor crea condiții pentru luarea unor decizii privind diminuarea efortului valutar prin asigurarea, în condițiile eficient-economice, a participării economiei naționale la realizarea obiectivelor începute, pentru care au fost cumpărate licențe, evitarea degradării unor lucrări începute și păstrarea personalului specializat în domeniul nuclear.

Date fiind implicațiile economico-sociale ale domeniului nuclear, atât prin efectele benefice oferite de energia nucleară și de tehnicile și tehnologiile

nucleare, cât și prin riscurile de accidente nucleare, activitățile nucleare reprezintă o strategie de stat și intră în preocupările guvernelor țărilor respective.

În acest scop, statele și-au creat organisme specializate, însărcinate cu elaborarea strategiei nucleare și urmărirea realizării programelor nucleare corespunzătoare, precum și cu controlul desfășurării activităților nucleare în condiții de siguranță și securitate, respectând astfel angajamentele asumate prin înțelegerile internaționale.

Având în vedere cele de mai sus, prin prezenta ordonanță se înființează Consiliul Național pentru Energie Nucleară (CNEN), organism având ca atribuții principale asigurarea implementării și monitorizării strategiei naționale în domeniul nuclear și garantarea punerii în practică a deciziilor majore din domeniul nuclear. CNEN va fi un consiliu constituit din reprezentanți ai ministerelor cu atribuții în domeniul nuclear și aflat în subordinea primului-ministru. Secretariatul CNEN va fi asigurat de către ANEA și CNCAN. În scopul fundamentării deciziilor, CNEN poate apela la suportul științific al institutelor de cercetare-dezvoltare și poate constitui grupuri de lucru formate din experți de renume din domeniul nuclear.

Existența acestui Consiliu asigură respectarea strategiei naționale a domeniului nuclear (activitate cu caracter programatic), ca voință politică a statului român și asigură de asemenea adaptarea ușoară a domeniului nuclear la schimbările frecvente ale perioadei actuale și viitoare la condițiile noi create.

Implementarea strategiei naționale în domeniu pe baza Planurilor Nucleare Anuale va permite dezvoltarea și menținerea în activitate a unor agenți economici de profil cu capital de stat, mixt și privat, precum și formarea în universități a personalului în domeniu și pregătirea și menținerea specialiștilor în domeniul nuclear. Adiacent acestor activități vor fi coordonate și aplicate tehnicile și tehnologiile nucleare ca aplicații sociale cum ar fi de exemplu medicina nucleară (investigații și tratamente) sau industria alimentară (iradiatoare pentru alimente).

Prin prevederile prezentei ordonanțe se completează cadrul legislativ existent în domeniul nuclear în România.

Menționăm că la elaborarea ordonanței au fost avute în vedere comentariile și observațiile care au rezultat în urma analizei proiectului, din punct de vedere tehnic și juridic, de specialiști din cadrul departamentelor de resort ale Agenției Internaționale de Energie Atomică Viena și respectiv Comisiei Europene.

Față de cele prezentate mai sus, Parlamentul României a adoptat Legea pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 7/2003 privind utilizarea în scopuri exclusiv pașnice a energiei nucleare.